

ГОДИШЕН ДОКЛАД
за
2023 г.

За фондация „Институт за пазарна икономика”	3
2023 г. – липса на хоризонт и икономически популизъм	4
Дейности, свързани с мисията	5
Икономика	5
Правосъдие	7
Застъпническа дейност	8
Консултантска дейност на ИПИ	8
Присъствие в мрежата	8
Публични събития	9
Медийни изяви.....	11
Финанси	12

За фондация „Институт за пазарна икономика”

Фондация „Институт за пазарна икономика” е официално регистрирана на 15 март 1993 година. Институтът е юридическо лице с нестопанска цел в обществена полза.

Мисията на ИПИ е да развива и защитава пазарните подходи за преодоляване на предизвикателствата, пред които гражданите на България и в региона се изправят.

Средствата за това са:

- Застъпничество за принципите на индивидуална свобода и пазарна икономика;
- Разпространение на икономическо знание;
- Създаване на среда, в която лесно да се вземат информирани решения.

Целите на ИПИ са да предоставя независима оценка и анализ на политиката на правителството, да отстоява отчетността, независимостта и ефективността на българските съд и прокуратура, както и да служи като трибуна за обмяна на възгледи и мнения.

Съвет на ИПИ (към края на 2023 г.)

1. Красен Станчев (председател)
2. Андрей Евтимов
3. Левон Хампарцумян
4. Кенет Лефковиц
5. Георги Саракостов
6. Боряна Димитрова

Екип на ИПИ (към края на 2023 г.)

1. Светла Костадинова, изпълнителен директор
2. Лъчезар Богданов, главен икономист
3. Петър Ганев, старши изследовател
4. Зорница Славова, старши икономист
5. Адриан Николов, старши икономист
6. Петя Георгиева, старши икономист
7. Теодор Недев, младши изследовател
8. Иван Брегов, правен експерт, ръководител на Правна програма на ИПИ
9. Екатерина Баксанова, правен експерт в Правна програма на ИПИ
10. Ива Ранковска, експерт „Дигитални комуникации и публични кампании“
11. Дора Тодорова, главен счетоводител
12. Весела Добринова, офис мениджър

2023 г. – липса на хоризонт и икономически популизъм

В края на 2023 г. с промени в Конституцията на Република България се извършиха едни от най-големите нововъведения, свързани със съдебната власт:

1. Премахна се широкият обхват на надзора за законност, намали се мандата на главния прокурор и се ограничи влиянието му в прокурорския съвет чрез предвиждане прокурорите да не са решаващо мнозинство в съвета;
2. Прие се стандарта мнозинството в съдебния съвет да са съдии, избрани от съдии, и се извърши разграничаване между статуса на съда и прокуратурата.

Свързаните със съдебната власт промени в Конституцията не изчерпиха реформата, но създадоха основата - тепърва предстои да се обсъждат и гласуват промени в Закона за съдебната власт, процесуални закони, да се предприемат институционални мерки и т.н.

Също така, въведе се механизъм за независимо разследване на главния прокурор почти 14 години след делото „Колеви срещу България“, главният прокурор не изкара мандата си докрай, а бе освободен от длъжност.

През 2023 г. стана ясно, също така, че икономиката на България към 2022 г. е преминала 62% от средното за ЕС ниво на БВП на човек от населението по паритет на покупателната способност, маркирайки продължаващия процес на сближаване и конвергенция с развита Европа.

След близо три години, в които инфлацията в България изпреварваше средната за ЕС, инфлацията на годишна база у нас почти доближи средната европейска, стабилно забавяйки ръста си. Това, обаче, не беше достатъчно за покриване на инфлационния критерий за приемането на еврото и за зелена светлина в предстоящия конвергентен доклад.

През 2023 г. България беше сред страните с по-висок от средния за ЕС икономически растеж, но недостатъчен за страна, която трябва да догонва развитите страни.

Планът за възстановяване и устойчивост на ЕС, който трябваше да помогне на страните с възстановяването от КОВИД пандемията и с увеличаване на инвестиционната активност, включително и чрез реформи, не отбеляза почти никакъв напредък у нас и вече съществува реална опасност от загуба на средства и неслучване на важни реформи.

Пак в края на 2023 г., Съветът на Европейския съюз с единодушие реши, че от април 2024 г. за България отпада контролът на въздушните и морските граници с държавите от Шенгенското пространство.

На фона на тези промени, политическата нестабилност достигна нови висоти – през 2023 г. страната беше управлявана от две служебни правителства за почти 5 месеца, които взеха редица спорни решения, особено в контекста на войната в Украйна.

Очакванията за 2024 г. не са много по-оптимистични, като пропуснатите ползи и вредните стопански политики вероятно ще преобладават на българска територия. Ниската избирателна активност и липсата на отчетност от институциите ще продължават да създават пречки пред развитието, като единствената печеливша стратегия на редица бизнеси е да работят изключително за износ и на глобалния пазар, но само тези, които са конкурентноспособни. Останалите ще продължат да работят в условията на нестабилност, неяснота и турбуленции, които повишават риска и разходите.

Дейности, свързани с мисията

През 2023 г. ИПИ публикува 12 задълбочени анализа, които изследват актуални теми и предлагат решения, основани на принципите на повече свобода – лична и за предприемачите.

Всички анализи са достъпни на страницата на ИПИ [тук](#).

Икономика

[АЛТЕРНАТИВЕН БЮДЖЕТ 2024 за бърз растеж чрез реформи, по-ниска данъчна тежест и консолидация](#)

Ноември 2023

За 21-ва поредна година Институтът за пазарна икономика представя Алтернативен бюджет с ниски данъци и реформи за по-ефективно управление

Предложението на ИПИ е израз на увереността ни, че държавната намеса и преразпределение през бюджета трябва да са ограничени, публичните разходи трябва да са ефективни, а процесът на бюджетиране – предвидим и прозрачен.

Алтернативата на ИПИ представя идеи за по-ниски данъци, по-ефективни публични разходи и повече свобода за предприемачи, инвеститори и граждани. Политики, които превръщат тези идеи в реалност могат да променят страната. Управлението трябва да се фокусира върху необходимото за постигане на бърз икономически растеж, основан на развитие на човешкия капитал, инвестиции за по-висока производителност и конкурентоспособност, които да наредят България сред богатите и проспериращи страни в Европа с високи доходи и шансове за всеки.

[Регионални профили: показатели за развитие 2023](#)

Ноември 2023 г.

От 2012 г. Институтът за пазарна икономика представя единственото по мащаба и дълбочината си изследване на социалното и икономическото състояние на областите в България. Регионалните профили стъпват на 73 индикатора, представящи реалната картина в 28-те области и са единствения систематичен, достъпен и актуален източник на стопанска информация на ниво област.

[Акцизна рамка на новите негорими изделия в ЕС и изводи за облагането им в България](#)

Октомври 2023

През последните години ИПИ, в партньорство с The European House-Ambrosetti, изготви задълбочено проучване на реализацията на пазара и данъчното третиране на нагряваемите тютюневи изделия (НТИ) в Европа. Докладът на ИПИ изследва диференцираното данъчно третиране на НТИ, като е част от по-широката дискусия за облагането на негоримите изделия и предстоящата ревизия на Директива 2011/64/ЕС относно структурата и ставките на акциза върху обработен тютюн. През 2023 г. ИПИ представя нова версия на доклада, която е адаптирана за българския контекст и дава насоки за акцизното третиране на негоримите изделия в България.

[Икономическите центрове в България – 2023 г.](#)

Октомври 2023

Издание „Икономическите центрове в България – 2023“ цели да изследва и да представи концентрацията на икономическа активност в България, като на базата на показателите за предприятията, данните за пазара на труда и стопанските взаимовръзки между отделните общини формира широки икономически центрове, които не се ограничават до административно-териториалното деление на области, райони за планиране и т.н. Изследването на ИПИ стъпва на изчерпателни данни от отчетите на нефинансовите предприятия, както и на детайлни данни от проведеното преброяване на населението през 2021 г., което позволява да се проследи ежедневната трудова миграция между всички общини в страната.

[Колко струва достъпът до информация?](#)

Юни 2023

Улесненият достъп до обществена информация и възможността на всеки член на обществото да иска и да получава данни от публичните институции без съществени затруднения се свързва с по-високо качество на публичните услуги, по-висока степен на отчетност на институциите, разширен контрол върху дейността им и оттам – с по-добро обществено развитие.

Разходите, които администрацията прави, за да предостави информация на гражданите и бизнеса, са обект на някои дебати, без обаче те да се основават на ясни и сравнително точни изчисления.

Настоящият анализ си поставя за цел да остойности основните елементи на достъпа до информация – работата по разглеждане на заявления за достъп, активното публикуване на информация и поддържането на масиви от отворени данни от страна на държавните институции.

[Икономическото партньорство между България и САЩ: инвестиции, работни места и търговия \(1990-2022\)](#)

Юни 2023

За втори път съвместно с AmCham Bulgaria ИПИ оценява действителния размер на американските инвестиции в България. На базата на преглед на над 1000 фирмени отчета става ясно, че преките чужди инвестиции от САЩ са над 5,5 млрд. лв., а американските компании реализират приходи от близо 11 млрд. лв. и осигуряват над 41 хил. работни места, като плащат възнаграждения, надвишаващи 2 пъти средната заплата за българската икономика.

[Общинските търговски дружества и общинските предприятия в четири разнородни общини – преглед, анализ, изводи](#)

Юни 2023

Настоящият анализ представя общинските търговски дружества и общинските предприятия в четири разнородни общини в България – Пловдив, Велико Търново, Свиленград и Брезник за периода 2018 – 2021 година.

Изборът на общините се базира основно на броя на населението в тях. Целта е да се представи дейността на общинските фирми; секторите, в които функционират; финансовите им показатели и резултати; да се направи по-задълбочен анализ на състоянието и (доколкото е възможно) за ефективността им. Изследването стъпва на базата данни за общинските търговски дружества и общинските предприятия за 2020 и 2021 г., подготвена от ИПИ и допълнена с отчетни данни за търговските дружества за 2018 и 2019 година.

[Индекс на съответствието между професионалното образование и профила на икономиката 2023](#)

Юни 2023

Индексът на съответствието измерва връзката между професионалното образование и профила на икономиката. Той показва професионалното обучение по сектори и го сравнява с разпределението на работната сила в различните икономически дейности. Това позволява да се видят както структурните съвпадения, така и отклоненията в предоставяното образование спрямо нуждите на пазара на труда. Изчисленията позволяват да се проследи и връзката между образованието и пазара на труда на регионално ниво.

[Застраховането в България – икономически отпечатък и предизвикателства пред развитието](#)

Май 2023

Анализът е изготвен от ИПИ по поръчка на Асоциацията на българските застрахователи (АБЗ) през 2022-23 г. Представява независимо изследване, което се прави за първи път в България по отношение на застрахователния сектор.

Целта му е да се очертае съвкупният икономическия „отпечатък“ на дейностите по застраховането върху вътрешното търсене в националното стопанство, както и да се изследва степента на използване на застрахователните механизми за осигуряване на пълноценна икономическа и социална защита на гражданите и бизнеса.

В доклада се прави преглед на българския застрахователен сектор, ролята и мястото му в икономиката през последните години, разглежда се влиянието на държавата и нейните регулации по отношение на застрахователната дейност и се представят преките и косвените ефекти на сектора върху икономиката на България.

Чрез сравнения с пазарите на други европейски държави, с фокус върху тези, които са близки в социално-икономическо отношение, се дава възможност българският застрахователен сектор да се постави перспектива и да се посочат възможностите за развитие. Представената чрез доклада широка и обективна картина на българския застрахователен пазар създава солидна основа за генериране и обосновка на идеи по отношение на разнообразни социални, икономически, демографски или други публични политики, така че неизползваният потенциал на застраховането да се насочи в обществена полза.

[Жените и пазарът на труда: Заетост, професии, заплати](#)

Март 2023

Заетостта при жените е по-висока отколкото при мъжете, но заплащането продължава да е по-ниско, въпреки че разликата се стопява през последните години. Тя е най-съществена във финансовия сектор, здравеопазването, ИКТ сектора, преработващата промишленост и в сферата на културата, спорта и развлеченията, където заплащането на жените е с над 30% по-малко от това на мъжете.

Правосъдие

[Под лупа: Неефективността на административните форми за борба с корупцията на местно ниво](#)

Юни 2023

Преустановяването на личното благодетелстване на лица, упражняващи властнически функции, включително и лица от местната администрация при изпълнение на служебните им задължения, е цел, която обществото отдавна иска да види постигната.

Настоящият анализ има задачата да проследи регламентацията и практиките по приложението от страна на общинската администрация на разпоредбите на Закона за противодействие на корупцията и за отнемане на незаконно придобитото имущество (ЗПКОНПИ) в частта, уреждаща административните форми на борба с корупцията сред служителите в местната администрация.

Изследването е и поредното, насочващо вниманието към процесите, протичащи на общинско ниво като част от регионалната инициатива на ИПИ.

[Преглед на препоръките към България относно съответствието на устройството на съдебната власт със стандартите за независимост на Венецианската комисия](#)

Юни 2023

Настоящият доклад има за цел да представи препоръките на Комисията за демокрация чрез право към Съвета на Европа (наричана Венецианска комисия), адресирани към българската държава в областта на правосъдието и вътрешния ред. За тази цел препоръките са разделени по отделни теми. Във всяка тема всяка отделна препоръка е подредена по хронология във възходящ ред.

Докладът умишлено е лишен от анализ и оценка, за да се открие задълбочеността на отделните препоръки. Авторът си е позволил единствено да представи препоръките в съкратен, а на отделни места и в обобщен вид.

Застъпническа дейност

Застъпническата дейност на ИПИ е важен инструмент за формиране на обществено мнение и представяне на конкретни решения.

Участието в обществените консултации, организирани от администрацията и изпращането на официални становища е част от този процес.

[Становище 1 на ИПИ относно Законопроект за изменение и допълнение на Конституцията на Република България \(вх. 49-354-01-83/28.07.2023г.\)](#)

Декември 2023 г.

[Становище 2 относно Законопроект за изменение и допълнение на Конституцията на Република България \(вх. 49-354-01-83/28.07.2023г.\)](#)

Декември 2023 г.

[Становище на ИПИ относно Законопроект за посредническите услуги при сделки с недвижими имоти](#)

Декември 2023 г.

[Становище на ИПИ относно Законопроект за изменение и допълнение на Конституцията на Република България \(вх. 49-354-01-83/28.07.2023г.\)](#)

Декември 2023 г.

[Въпроси към кандидатите за управител на Националната здравноосигурителна каса \(НЗОК\)](#)

Юли 2023 г.

[Отворено писмо относно извеждането на Националната следствена служба от системата на прокуратурата](#)

Юни 2023

Консултантска дейност на ИПИ

Стопанската дейност на екипа позволява частично финансиране на дейностите по мисията на ИПИ, но има и по-важна функция – задълбочаване на знанието за икономическите процеси в страната и добиване на познание за развитието на конкретни сектори, проблемите и предизвикателствата пред предприемачите.

През изминалата година ИПИ изготви аналитични доклади за няколко големи и активно инвестиращи компании.

Присъствие в мрежата

В унисон с работата си ИПИ поддържа няколко **страници**.

1. Сайт на ИПИ - www.ime.bg.
2. 265 истории за икономика – www.265obshtini.bg
3. 2% в твоята община - <http://dvenasto.bg/>

4. Икономическата библиотека на ИПИ и БМА - <http://library.ime.bg/>
5. Бедността в България - <http://www.bednostbg.info/>
6. Социалната политика в България - <https://socialchangebg.info/>
7. Регионални профили - <http://www.regionalprofiles.bg/>
8. Моите данъци - <https://www.kolkodavam.bg/>

ИПИ има активни страници в социалните мрежи:

- Фейсбук - <https://www.facebook.com/InstituteMarketEconomics>
- LinkedIn - <https://www.linkedin.com/company/2162611>
- Instagram - <https://www.instagram.com/ime.bulgaria/>

Публични събития

Събитията на ИПИ през 2023 г. са:

1. Представяне на английската версия на „Регионални профили: показатели за развитие“ – февруари 2023
2. Представяне на анализ „Общинските търговски дружества и общинските предприятия в четири разнородни общини – преглед, анализ, изводи“ – юни 2023
3. Парти на ИПИ за отбелязване на 30 години от създаването на Института – юни 2023
4. Представяне на анализ „Икономическите центрове в България 2023“ – октомври 2023
5. Съвместно събитие на списание BGGLOBAL „Бизнесът и регионите“, заедно с ИПИ и БСК, ноември 2023
6. Представяне на „Регионални профили: показатели за развитие 2023“ – ноември 2023
7. Представяне на Алтернативен бюджет на ИПИ за 2024 г. – ноември 2023
8. Първа среща на местната и изпълнителната власт, съвместно събитие на ИПИ и вестник „24 часа“ – „Общините – перспектива 2027“, ноември 2023

През 2023 г. Институтът навърши 30 години от регистрацията си. Това беше повод да съберем приятели, колеги, съмишленици и партньори на голямо парти, за да си припомним историите от миналото, но и да обсъдим бъдещето.

Медийни изяви

Медийните изяви на екипа на ИПИ показват активно търсене на експертизата на екипа.

На 01 ноември 2023 г. ИПИ започна своя авторска рубрика в „Дарик радио“ - Добавена стойност, която се излъчва на живо всяка сряда от 09,30 ч. до 10,00. Темите се избират изцяло от ИПИ.

#036: ОТНОВО БЕЗ РЕДОВНО ПРАВИТЕЛСТВО?	#035: КАКВА Е ЦЕНАТА НА ИЗКЛЮЧВАНЕТО?	#034: РАЗПАДА ЛИ СЕ ДЕМОКРАЦИЯТА У НАС?	#033: ИКОНОМИКА НА ФУТБОЛА В НАВЕЧЕРИЕТО НА ЕВРО 2024
 ДОБАВЕНА СТОЙНОСТ	 ДОБАВЕНА СТОЙНОСТ	 ДОБАВЕНА СТОЙНОСТ	 ДОБАВЕНА СТОЙНОСТ
#032: МАКРО КОМИСИЯ: ПОКАЗАТЕЛИ И ПРОГНОЗИ ЗА ИЗБОРИТЕ	#031: НАКЪДЕ ТРЪГВА ЕВРОПА СЛЕД ИЗБОРИТЕ?	#030: ДАВА ЛИ ПРОФЕСИЯ И ОБРАЗОВАНИЕ ПРОФЕСИОНАЛНОТО ОБРАЗОВАНИЕ?	#029: ИКОНОМИКА НА ПОРОЦИТЕ: ПРЕКРАЧИ ЛИ ГРАНИЦАТА ХАЗАРТЪТ?

Сред основните медийни партньори на ИПИ през 2022 г. отново можем да открием Дарик радио, в. Капитал, сп. Мениджър, Блумбърг ТВ, ТВ България он ер, БНР, БНТ, mediapool.bg, Dnevnik.bg, в. 24 часа, Клуб Z, Investor.bg, ТВ+, bTV, Нова ТВ и др.

Освен публичните събития, основен инструмент на ИПИ за достигане до медиите е седмичният бюлетин на ИПИ „Преглед на стопанската политика“ (<https://ime.bg/articles/>), който излиза всеки петък с актуални коментари по икономически и правни теми.

Архиви

2023 ▾

1122 1124 1123
1125 1126 1127
1128 1129 1130
1131 1132 1133
1134 1135 1136
1137 1138 1139
1140 1141 1142
1143 1144 1145
1146 1147 1148
1149 1150 1151
1152 1153 1154
1155 1156 1157
1158 1159 1160
1161 1162 1163
1164 1165 1166
1167 1168 1169
1170 1171 1172
1173

ИКОНОМИЧЕСКИ ЦЕНТЪР „ШУМЕН“

ИПИ
15-12-2023

ЕВРОПЕЙСКА СМЕТНА ПАЛАТА: ПО-НИСКА КОНКУРЕНЦИЯ В ОБЩЕСТВЕНИТЕ ПОРЪЧКИ

ИПИ
15-12-2023

Становище на ИПИ относно Законопроект за изменение и допълнение на Конституцията на Република България (вх. 49-354-01-83/28.07.2023г.)

+

ВРЕМЕ Е ПАЗАРЪТ НА ГОРИВА ДА СЕ ОТЪРВЕ ОТ ГОСПОДСТВАЩИЯ ГИГАНТ

ПАРИТЕ ЗА ЗДРАВЕ ЗА 2024 – ЗАЛОГ НА ИНТЕРЕСИ И ПОЛИТИЧЕСКА НЕСИГУРНОСТ

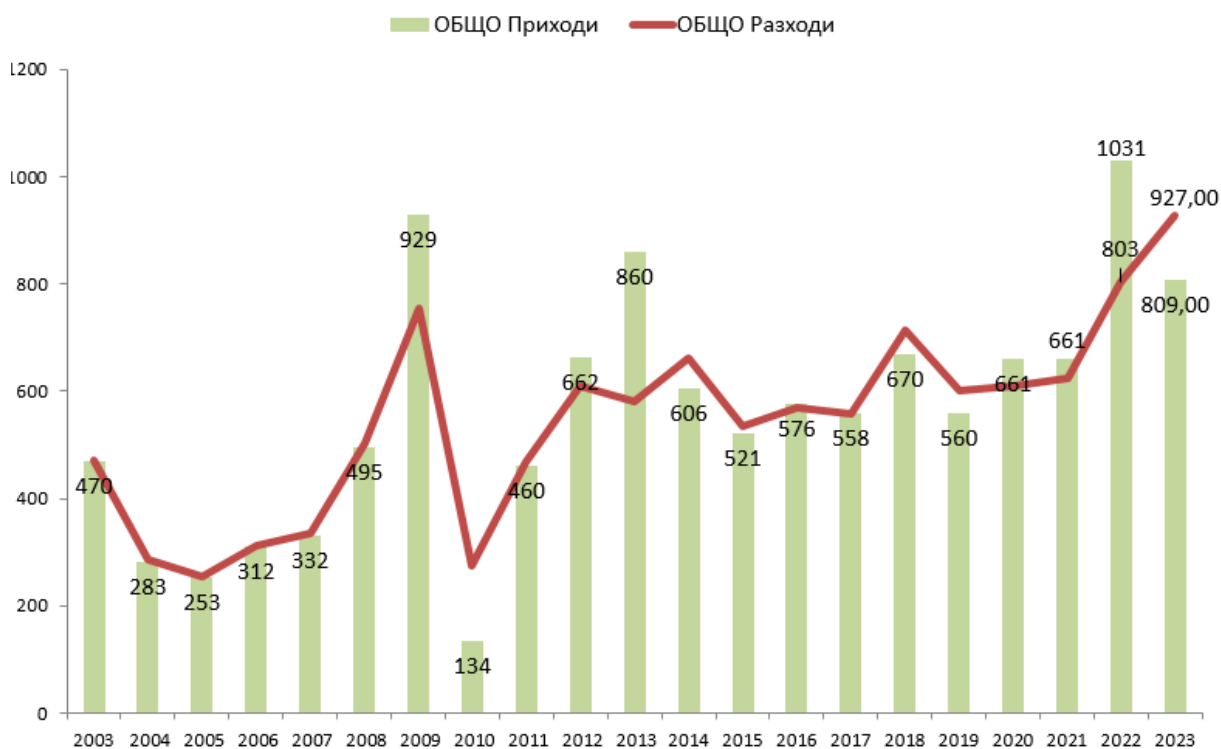
ДНЕС БЕ ПУБЛИКУВАНА „ЧЕРНА КНИГА НА ПРАВИТЕЛСТВЕНОТО РАЗИЩЕНИЕ В БЪЛГАРИЯ“ 2023 Г.

Финанси

Общите приходи на ИПИ през 2023 г. намаляват след успешната 2022 г., но са вторите най-високи за последните 10 години. Разходите на организацията също нарастват, като с най-силен темп на увеличение логично са разходите за персонал, следвани от разходите за външни услуги и издръжка.

Основни финансови данни на ИПИ, хил. лв.

Структурата на общите разходи през 2023 г. остава сходна с последните години.

Основните партньори на ИПИ, които подкрепят дейността са:

- Фондация „Америка за България“
- Фондация за свободата Фридрих Науман
- Фонд „Активни граждани“
- American Chamber of Commerce
- International Budget Initiative
- The Warsaw Enterprise Institute
- The Atlas Network
- ICF
- World bank
- USAID/Dexis
- iUX
- Уницеф
- Частни компании
- Индивидуални дарители.

Повече финансова информация е достъпна на страницата на ИПИ [тук](#).

Работата на ИПИ се одитира от АФА ООД, съгласно решение на Съвета на ИПИ от 2001 г. без за това да има законово изискване.